

Mas Les Vinyes

Permacultura productiva i comunitat intencional

Una part de Mas Les Vinyes i el ramat de cabres

Sembla una història de triomf, però sens dubte és també una història d'esforços, d'abandonaments i de futur. A la comarca del Lluçanès, una comunitat intencional fa anys que tira endavant una finca sota criteris de permacultura. El seu és un exemple important perquè, més enllà de fer-la demostrativa, com tantes altres en aquest sistema, també l'han volguda productiva, i ho han aconseguit.

TEXT: ALBA GROS SANTASUSANA. IMATGES: NEUS VINYALS

El seu primer embaràs va portar-li al cap un “rebombori mental”: no volia pujar el seu futur fill o filla al mig de la urbs barcelonina. L'Ariadna Tremoleda, valenta, tal i com es veu amb els seus gestos i el seu parlar, ho va compartir amb la seva parella i de seguida que van poder van fugir cap a Breda, la seva primera estació. Volien altres sensacions, de les quals la fantàstica capital catalana era òrfena. Com tanta altra gent que n'ha marxat, segurament volien més silenci, menys gent, més aire net i més contacte amb la natura. En Sergi Caballero, el futur pare, s'havia deixat convèncer ràpidament, probablement perquè enmig de la seva feina en el món publicitari, amb la gestió d'una empresa amb dotze treballadors, intuïa que hi havia molts més horitzons a descobrir. En Sergi personifica la inquietud de l'inquiet, la passió de l'apassionat, l'empenta de l'emprenedor.

I així, amb el temps, l'un i l'altre, qui sap si impulsats més pel seny o més per la rauxa, inspirats segur pel Santi Soto i el Vergel de las Hadas –confessat sense tortura–, van acabar marxant també de Breda, on havien començat les seves primeres passes en el món de la permacultura.

“Quan vam marxar de la finca del Santi i l'Adalú vaig demanar al Sergi que parés

el cotxe; ens vam mirar i els dos vam estar d'acord: no podíem tornar allà d'on havíem vingut”, explica l'Ariadna. Ella portava a les espatlles la lluita dels moviments socials, però havia decidit que “no volia més anti... sinó construir una alternativa”.

El somni es va concretar a Sant Martí d'Albars, a Mas Les Vinyes, a la comarca natural del Lluçanès. Es troben a 700 metres d'altitud, en un indret amb una pluviometria variable que algun any els ha deixat tan sols 380 litres per metre quadrat i d'altres, 900 litres per metre quadrat. Els acull una finca amb diferents edificis apinyats i una extensió de 25 hectàrees entre bosc i camps de cultiu. No hi van arribar sols. “Teníem molt clar que un projecte així no tenia sentit moure'l nosaltres sols”. Així que una altra parella s'hi va sumar i va començar la transformació de la finca.

La comunitat

La permacultura dissenya espais, però també comunitats, que són tant o més importants perquè sense elles els espais no tiren endavant. A Mas Les Vinyes han format una comunitat intencional, és a dir, tenen una visió de futur compartida. Però, certament, malgrat la permacultura, la formació en teràpia Gestalt de

l'Ariadna i les bones intencions, a vegades les comunitats es trenquen o, simplement, la visió de futur deixa de ser compartida. El cas és que la parella amb qui havien començat el projecte va marxar de Mas Les Vinyes i altres persones s'hi van sumar. Ara mateix n'hi conviuen nou, sis adults i tres criatures (una acabada de néixer).

En Robert Fontan és una d'elles. Va arribar de la ciutat encetant un any sabàtic amb ganes de fer voluntariat. En aquell moment Mas Les Vinyes havia format una associació i el Sergi i l'Ariadna s'acabaven de quedar sols en el projecte.

En Robert no va perdre el temps, sinó que va aprofitar per enfrontar-se a algunes de les seves pors, les alçades i les abelles. “M'he format en bioconstrucció i en apicultura”, diu sorprenentment. L'any sabàtic i el voluntariat es van convertir en una relació més consolidada. Una altra parella, l'Alberto i la Cristina, pares acabats d'estrenar, l'Àngel, voluntari, i els dos fills de l'Ariadna i el Sergi completen la comunitat.

Com totes les comunitats, intencionals o no, cal un treball constant perquè les relacions es mantinguin sanes i tothom estigui a gust. És per això que

compten amb una facilitadora, fan una ronda emocional a la setmana i tots estan compromesos amb el creixement personal. “Si no hi ha al darrera aquesta part, els projectes fracassen”, confessa l’Ariadna.

Ara, Mas Les Vinyes ja no és una associació, és una cooperativa formada, de moment, per en Sergi, l’Ariadna i el Robert. La Cristina i l’Alberto s’hi afegiran si qualla el seu any de prova. “No volem ser un espai només demostratiu, ha de ser un espai productiu real, hem d’evidenciar que la permacultura és rendible i ha de servir als productors que ens venen a veure. I la veritat és que aquesta part productiva no encaixava amb la figura de l’associació”.

Ens atrevim a demanar com els està anant aquesta part més productiva i en Sergi aclareix: “Tenim tanta demanda que no donem a l’abast”. Venen cistelles, cabrits i mel; serveixen a restaurants varietats llamineres com la remolatxa blanca, gerds daurats o pastanagues grogues que els estalvien competència i els aporten valor afegit. De totes maneres, la formació i l’assessorament també formen una part important de l’entrelligat a Mas Les Vinyes. El seu curs intensiu en permacultura, 21 dies d’immersió total, està en llista d’espera per aquest estiu. Els àpats sortiran de la producció que es fa a la finca, evidentment.

Quan preguntem com s’organitzen per cobrir tants fronts, el concepte clau és “fraternitat econòmica”. Ras i curt: totes les feines es valoren econòmicament per igual; tant fa si les dediques a cuidar la canalla, a fer una classe, a fer formatge o a l’hort, totes es paguen per igual. “Hem provat altres sistemes que no ens han funcionat. Aquest és amb el que ens sentim millor. Abans, el que anava a fer xerrades generava més economia que el que es quedava treballant a l’hort i els dos es sentien malament”, explica el Robert. “La força de treball, les activitats que generen economia, es posen en un mateix sac i es reparteixen per igual”, afegeix en Sergi. I l’Ariadna somriu quan diu “Si no puc ser-hi perquè haig de cuidar els nens, doncs està bé”. Els caps de setmana poden ser com un dia entre setmana i a l’inrevés, i el Robert ho sintetitza dient: “Com que m’encanta la meva vida, no sento que estic treballant, estic vivint”.

Hi ha un ordre, malgrat tot

A Mas Les Vinyes s’hi ha d’anar amb guia. Hi ha tantes coses a veure que has de fer la ruta de la mà d’un intèrpret. La seva pàgina web ja t’avança el que hi trobaràs i és una bona avant-sala per preparar-te per a la immersió. Però, és clar, allò que en el món digital són imatges i discursos perfectament ordenats i delimitats, en el món natural pren el caire aparent del caos. Els diferents sistemes dissenyats s’entrellacen i es retroalimenten, i qualsevol element té una funció o més d’una. Hi caben els experiments, les proves, l’anàlisi i les sinergies. Els ulls i el cap tenen feina a explorar-ho tot, a assimilar totes les explicacions que va donant el Sergi.

La permacultura és un procés de disseny i part d’aquest procés és zonificar i fer un mapa de sectors. La zonificació tracta de com mou la teva energia a la teva finca. A la zona 0 és on hi ha més energia: allí on fem els àpats, ens relacionem amb la resta, dormim...; la zona 1 és la que hi ha al voltant de la zona 0: hi ha les gallines, l’horta i les produccions principals; la zona 2 és la que necessita menys supervisió i energia, i allí trobem el que es coneix com foresteria anàloga, camps d’extensius i bosc.

En canvi, el mapa de sectors plasma com les energies externes afecten la teva finca. Per això, quan visitem la seva pàgina web trobem perfectament indicades a quina zona i a quin sector es troben els diferents elements i sistemes que la conformen. Per exemple, les basses de depuració d’aigües grises i d’aigües negres

01. Robert Fontan

“Com que m’encanta la meva vida, no sento que estic treballant, estic vivint”, sintetitza el Robert

02. Ariadna Tremoleda

03. Sergi Caballero

es troben a la zona 2 i el sector és “vistes i perill d’incendi”. En canvi, l’hivernacle de planter (es fan pràcticament tot el planter) està a la zona 1 perquè necessita més atenció, i el sector és “sol estiu + sol hivern”.

D’aquesta manera es poden anar situant els elements o sistemes de manera més oportuna. En Sergi ho explica molt bé: “A la nostra finca, el vent fort que pot fer mal arriba de l’oest, i aquesta és l’àrea on s’han posat els paravents; en els mesos d’estiu, els animals no estan en un sector d’incendi; també tenim un sector de químics, d’on venen les males olors... Què hi hem fet? També allí calen paravents, plantes que no et mengis i que siguin altes per filtrar, però també hi ha el sector de les vistes, on no posarem un arbre gegant, per exemple”.

Laigua és el principal factor limitant. Un pou és inviable a causa de la contaminació per purins i per tant quan plou intenten acumular-ne tanta com és possible. A més, van fer un estudi

“Crec que els remugants són l’element clau en el nostre paisatge mediterrani. Si fem una bona gestió dels animals, podem recuperar els sòls en quatre anys en lloc dels onze habituals”, explica el Sergi

tu, al sòl o als animals. Per exemple, en lloc de boix, plantaríem un arbust mel·lífer per a les teves abelles o certes aromàtiques que et servissin per fer transformats. I en lloc d’arbres de creixement lent, fruiters.

L’Ariadna sintetitza una de les raons de ser de la foresteria anàloga: “en una zona com la nostra, que naturalment tendria a un bosc, barallar-t’hi és anar en contra de la natura constantment i haver d’invertir-hi molta energia. Per tant, què fem? La imitem però de manera que en sortim beneficiats; aconseguim un win-win”.

Al camp gestionat amb foresteria anàloga hi han pasturat els xais, ara hi creixen fruiters, hi ha franges herbàcies perquè entrin els pollastres també a pasturar i plantes mel·líferes per alimentar els ruscs de les abelles.

A més, a través d’un acord de custòdia i amb el suport de la Fundació Biodiversidad, avaluen l’adaptació al canvi climàtic de diferents espècies

per conèixer els punts per on la finca perdia nutrients i aigua quan plovia, i a partir d’aquí van traçar les línies clau; l’objectiu era plantar-hi arbres per evitar aquestes pèrdues, que poden arribar a ser molt importants, tal i com sintetitza el Sergi: “Perdem 11 tones de terra per hectàrea i any aquí a la Península”.

El bestiar també ha tingut i té un paper fonamental en la transformació de la finca. “Quan vam arribar, la terra estava tan dura que no podíem ni cavar un forat per plantar un fruiter; ara tenim una terra rica. Crec que els remugants són l’element clau en el nostre paisatge mediterrani. Si fem una bona gestió dels animals, podem recuperar els sòls en quatre anys en lloc dels onze habituals.”

Mitjançant la Fundació Internacional per a la Restauració dels Ecosistemes es-

tan treballant en un projecte de foresteria anàloga, “una tècnica que es va desenvolupar per protegir els ecosistemes mentre eren rendibles per a la gent que viu del camp”, ens intenta aclarir el Sergi. Segons ens diu, estudies el teu bosc clímax, entenent que és el màxim desenvolupament al que pot aspirar el teu sistema, i després treus una fórmula matemàtica dels diferents estrats que et permet conèixer quants elements tens per metre quadrat, com són i amb quina densitat estan presents.

A partir d’aquí es tractaria d’aconseguir conformar un bosc amb la mateixa estructura, de manera que des d’una visió d’ocell no es pogués distingir d’un bosc natural. Per fer-lo, no plantaríem les espècies que naixerien espontàniament sinó altres que fossin comestibles o que et poguessin donar un benefici a

(amb plantes d’un estrat per sobre i un estrat per sota de la nostra franja climàtica, observant com estan variant les seves zones habituals), la creació de sòl fèrtil, el rendiment econòmic i l’aplicació de tecnologies agrícoles de baixes necessitats energètiques com el biocar o el disseny en línia clau. Amb tot plegat han aconseguit entrar a Certified Forest Garden Products, un segell “que és més exigent que l’ecològic”, explica el Sergi.

Està clar que, amb els set anys que rutlla Mas Les Vinyes, els processos de bioconstrucció fets, la feina als camps, en l’àmbit comunitari i i en el personal aquesta comunitat intencional ha agafat embranzida i no sembla que la corba de la dinàmica tingui previst davallar. Haurem de seguir-los la pista..♻️